

2595

1913.

SPRAWOZDANIE
MIEJSKIEJ KASY CHORYCH
W KRAKOWIE

ZA ROK 1913

ORAZ RZUT OKA NA UBIEGŁE 25-LECIE
ISTNIENIA KASY

NAKŁADEM MIEJSKIEJ KASY CHORYCH W KRAKOWIE
KRAKÓW 1914. Drukarnia Ludowa, ul. Dunajewskiego 5

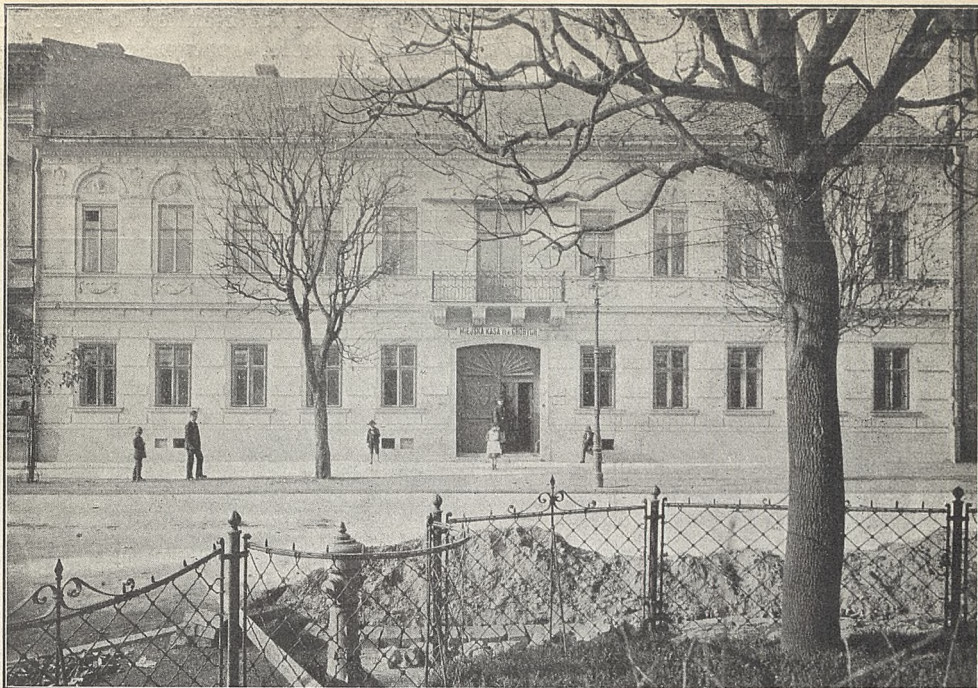
W. B. BAKER

1893

THE BAKER COMPANY

THE BAKER COMPANY
NEW YORK, N. Y.

Budynek Miejskiej Kasy chorych w Krakowie.

Cwierć wieku istnienia i działalności Miejskiej Kasy Chorych upływa w roku 1914, — dwadzieścia pięć lat funkcjonuje na podstawie ustaw specjalna instytucja dla opieki nad chorym robotnikiem, którą powiodło się budzącym się do pełni życia klasom pracującym wywalczyć dla siebie w r. 1889.

Instytucja Kas chorych jest — w najszlachetniejszym słowa znaczeniu — instytucją walki; walki z wrogiem tak straszliwym, jakim dla znikomej istoty ludzkiej w kraju ciemnym, ubogim i zaniedbanym, jest choroba. Walki, co gorsza, z całym, zawsze opornie a nieraz i wrogo odnoszącym się do wszelkich nowych ku ogólnemu dobru urządzeń — społeczeństwem. Bo jego poszczególni członkowie, w ślepotę swego zacofania, przez lekceważenie i obchodzenie ustaw, przez utrudnianie drugiemu pełnienia ich i wykorzystania, przez zły przykład braku karności i solidarności wyrządzają nieobliczalne materialne i moralne szkody w chaotycznym i tak bezładzie społecznym.

Borykanie się z tem wszystkim, co naszkicowaliśmy ogólnikowo w słowach powyższych, a co obcem jest zupełnie zadaniom instytucji jak nasza i obowiązkom obsługujących ją w ciężkiej odpowiedzialności — ludzi, stanowiło i dotąd stanowi jak gdyby złośliwą pasożytniczą narośl na całokształcie naszych usiłowań. Rabuje nam to wiele czasu, pochłania najniepotrzebniej wiele najlepszych sił naszych. Należą się za one niepodzielnie tym, których służą jest Kasa — chorym robotnikom. Haracz ten jednak, wymuszany na nas gwałtem przez niedojrzałość ogółu i brak obywatelskiego sumienia u poszczególnych, częstokroć przodujących, jednostek w naszym społeczeństwie, — nie szedł na marne. Był on nam zawsze najpotężniejszym bodźcem do wytrwania, najskuteczniejszym pokrzepieniem wiary w zwycięstwo dobrej sprawy.

Dziś, po dwudziestu pięciu latach znoju, mając z nich czynić zbiorowy porachunek — spoglądamy za siebie z dumą na to pole długoletnich bojów. Bo celem ich było — nie: zaścielać ziemię setkami młodzieńczych zwłok, pokaleczonych straszliwie, osieracać jednostki i rodziny, lecz spieszyć co żywo wsze-

dzie, gdzie słaba i bezbronna w odosobnieniu istota ludzka zrani się o życiowe ciernie. Nieść balsam ulgi cierpiącym, uśmierzać ich bóle, opatrywać rany, wyprzedzać z nawiedzonych chorobą mieszkań biedaków — niedostatek. A bratnią tą służbą wydarte nieszczęściu ofiary oddawać rodzinie i ogółowi w dawnej ochocie i sile.

Inteligentny robotnik zrozumiał tę doniosłość oddawna. Dlatego to stanął przed laty jak jeden mąż karnie do wyboru delegatów. Chciał Kasę — swoją

Biuro główne.

Kasę — objąć w swój zarząd i chodzić samemu około swych potrzeb. Olbrzymią większością głosów przeprowadził na zgromadzeniu w r. 1895 listę robotniczych kandydatów. Magistrat — najbliższe dla Kasy ciało opiekuńcze, nadzorcze, obaliło ją. Na rok tylko. W 1896 r. robotnicy weszli do Kasy! — Bez dostatecznej znajomości żywienia, bez doświadczenia, bez poparcia — z jednym tylko poczuciem swego prawa, z zapałem do pracy i z wiarą w jej skuteczność.

Wiara ta nie zawiodła. Kasa, objęta przez robotników, poczęła się rozwijać w niebywały sposób. Nigdy nie dozorowano i nie szykanowano jej — kto chciał i nie chciał — tak jak teraz i nigdy bardziej, niż odtąd, nie prosperowała. Wrogowie jej (stali wrogowie wszelkiego dobra) czynili na jej szkodę po swemu, co tylko mogli, ślepi na znany pewnik, iż stal hartuje się w ogniu. Nie mogąc wydrzeć robotnikom ich zakładu, starano się kopać rowy w poprzek jego drogi. Sypać barykady, potwarzami uniemożliwiać mu, a przynajmniej — utrudniać egzystycję. Tylu i tak skrupulatnych szkotrów niewiele pewno przeżyło z podlegających nadzorowi z zewnątrz. Z wszystkich wyszliśmy bez najmniejszego zarzutu. Próbowano zadawać nam ciosy w inny sposób. Uszczuplano rozmyślnie w sposób jawnie sprzeczny z ustawą dopływ ubezpieczeniowych wkładek. Nie wahały się tego czynić przez całe lata, z uporczywością złośliwych pieniaczy, z całą jaskrawą jawnością wielkie, pierwszorzędne, o milionowych majątkach instytucje. Wysoki poziom kulturalny, obowiązywał je, z honorowego stanowiska, przyświecać w pełnieniu obowiązków społecznych przykładem. Tymczasem lata całe musieliśmy chwytac się najróżniejszych spo-

sobów, by zmusić wykręcające się od zadośćuczynienia ustawom instytucje w mieście.

Poważną również przeszkodą w prawidłowości funkcji i rozwoju Kasy, a nie znikającą ani na chwilę z kart dziejów 25-lecia, był brak zgodnego z ustawą zjednoczenia całego materiału ubezpieczeniowego w jednym ręku. Powodowały go istnienie i powstawanie — nigdy z troski o dobro interesowanego robotnika (choć pod jej obłudnym płaszczkiem), lecz tylko z pobudek egoizmu jednostek

Likwidatura i Kasa.

i grup — oddzielnych Kas, zastępczych. Uszczuplało to dochody Kasy nie tylko przez zmniejszanie liczby wkladających członków, ale także przez udzielanie świadczeń niezgłoszonemu nigdzie choremu robotnikowi, przez ponoszenie wysokich nieraz kosztów szpitalnych, co do których był regres do pracodawców, lecz bez możliwości egzekutywy.

„Kas“ takich — szkodników Kasy miejskiej i robotnika — było i jest przeważnie dotychczas kilkanaście.

Od lat wielu starała się Kasa o własną aptekę. Ustawa daje jej potemu zupełne prawo, lecz każe się o wymiar tegoż zwrócić do tych, którzy najmniej skłonni są je wymierzyć, — do aptekarzy. Skutek tego jest taki, że rząd 50-milionowego państwa mówi przez księgi ustaw swoje, kilkunastu zaś aptekarzy krakowskich swoje wbrew osnowie ustaw.

Dzięki ich kupieckiej zabiegliwości leki z roku na rok bez miary drożeją i to właśnie w zakresie środków najpotrzebniejszych. Aby takiemu odbiorcy jak Kasy chorych — przypominamy, że krakowska reprezentuje do 20.000 członków — ulżyć w jej losie — przyznał rząd Kasom chorych, jako instytucyom humanitarnym (nie zarobkowym), ze względu na nowy znaczny podskok cen — 33%. Wbrew orzeczeniu władz — krakowscy aptekarze odmawiają nam tego opustu, mówiąc: — „Nie damy 33. Albo 25 jak było — albo przestajemy nawet wydawać lekarstwa na rachunek; za każde odrazu Kasa ma płacić“.

Największą jednak w ostatnich latach bolączką Kasy naszej i jej towarzyszek pracy w całym państwie — była i jest zabagniana od lat, mimo swego naglącego charakteru, sprawa reformy ubezpieczenia społecznego.

Braki pierwotnej ustawy, widoczne od pierwszej chwili, występowały tylko coraz jaskrawiej na realnem tle praktyki. Łatano je chwilowo i połowicznie różnemi dodatkami, nie mogło to jednak zastąpić niezbędnych zmian zasadniczych. Wreszcie bijące w oczy wyniki dwudziestoletniego doświadczenia, wykazały absolutną niemożność zadosyćczynienia na ich gruncie w wystarczającym stopniu odnośnym potrzebom społecznym. Nie dało się dłużej ignorować pilności reformy, o którą interesowane sfery społeczne i Kasy chorych kołatać

Ambulatoryum dla chorób wewnętrznych i ocznych.

poczynęły z coraz to większą gwałtownością. Sprawa zaczęła się zjawiać raz po raz na stole obrad parlamentu. Naglono o wdrożenie oczekiwanej akcji. Rząd jednak, zająwszy odrazu stanowisko odporne, mienił z początku reformę, wbrew oczywistości — przedwczesną. Na tem przez długi czas rozbijały się wszelkie starania interesowanych. Wtem, opuściwszy nieprzychylnie stanowisko, zabrał się do odwlekanej reformy. Lecz dał jej postać tak niemożliwego do przyjęcia i wykonania projektu, że jedni przyjęli go śmiechem, inni, większość, zawrzała z oburzenia, a niedawne protesty: „Reforma! ale nie taka! — zamieniły się u niejednego w okrzyk: „Raczej żadna! niż taka!“ Ubezpieczenie na starość i nieudolność do pracy, które dawniej już Niemcy, obecnie zaś także Anglia i Francya uporządkowały u siebie zgodnie z wymogami kultury — u nas pozostają nadal niezłatwione. Spadają one wielokrotnie nadobowiązkowym i dotkliwym ciężarem na Kasy chorych. Te kierując się po części humanitaryzmem, lecz także nie mogąc znaleźć ochrony w postanowieniach ustawy, cierpią ciężko za winy nie swoje. Wiedeński Zjazd Kas chorych całej Austrii w roku 1911, z udziałem 525 delegatów, reprezentujących 273 Kasy chorych, a 10 prowincjonalnych Związków tychże, z blisko dwu milionami członków, zademonstrował w świetny sposób stanowcze, męskie, dojrzałe stanowisko robotników wobec rządowego projektu. Takie punkta jak plan utworzenia powiatowych biur ubezpieczenia, oraz zaprowadzenie wspólności ryzyka i administracji ubezpieczenia robotników i osób samodzielnych, uznane zostały jednomyślnie, i z całym naciskiem, za nie do przyjęcia. Po za tą jednak manifestacją piekąca sprawa reformy nie posunęła się ani o włos naprzód. Pozostała nadal

na łasce i niełasce tych, którzy uzależniają od siebie losy milionów, lecz dobrowolnie niczego im nie dadzą.

Tak to z nami postępowali inni — cóż przez ten czas zrobiliśmy sami?...

Właściwie to, na co patrzą codziennie oczy członków naszych, daje im bez przerwy samo przez się szczerą, jasną i sądzimy, bezwzględnie uspokajającą odpowiedź. Jeden uważny rzut oka na podane tu cyfry ogólne i szczegółowe — każdemu i każdą wątpliwość wyjaśni. Nadzór władz gwarantuje wgląd w go-

Ambulatoryum dla chirurgii i chorób kobiecych.

spodarkę jak najściślejszy. Dla czyich oczu zaś, nieoswojonych z suchością zbyt obfitego nagromadzenia cyfr, wydawaćby się mogły lasem, tym przedstawimy słowami ich treść i znaczenie.

Porównywajmy — bo to sposób uwydatniania zmian i postępów najmowniejszy.

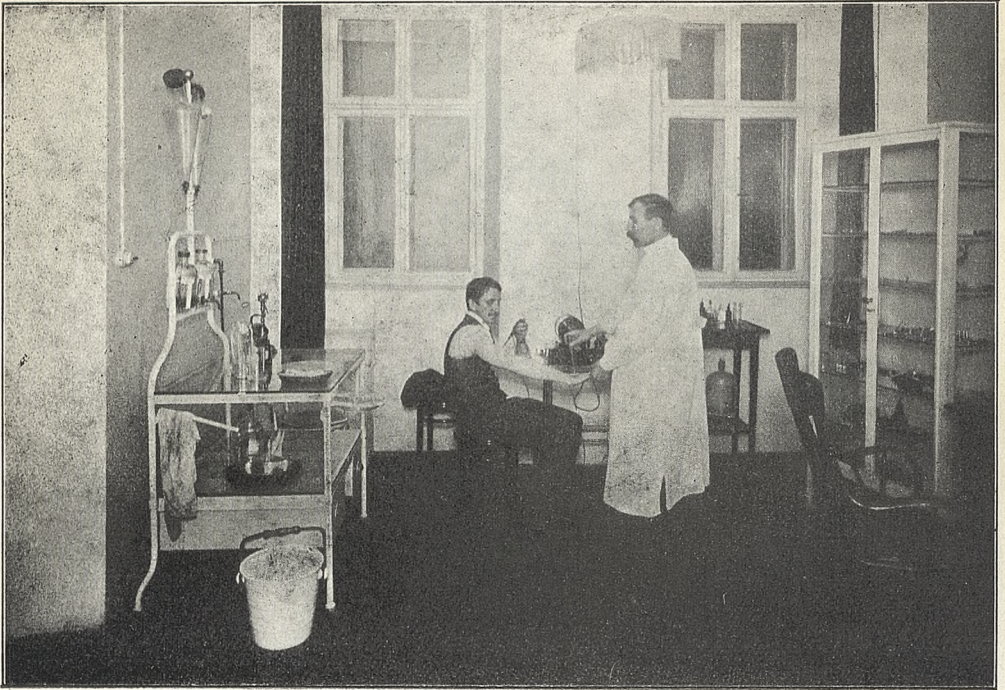
Przez pierwsze siedm lat istnienia Kasy utrzymujący ją groszem swoim robotnicy nie mieli na nią żadnego wpływu. Była ona dla nich instytucją obcą, do której się idzie tylko w ostateczności, z przykrością i niechętnie, przede wszystkim zaś, z instynktowną, jak zawsze do obcego, nieufnością. Jak zbiawnie wpływało to na chorych i choroby — można myśleć.

Jak bardzo żywotną sprawą było objęcie Kasy przez robotników, dowodem na to ruch opornej dotąd i nieufnej klasy pracującej ku Kasie. Zaznaczył on się nagłym przybytkiem z górą tysiąca członków w r. 1895, w roku przeprowadzenia pierwszej listy robotniczej. Po bezprawnem zaś odrzuceniu jej przez Magistrat zaraz w następnym roku jeszcze o pięćset, podwoił się w przeciągu lat dzieściu, a wzrósł w trójnasób po dzień dzisiejszy.

Cały ten okres czasu był jednym nieustającym dążeniem do udoskonalania instytucji, do jak najwyższego podniesienia skali świadczeń dla chorego członka. Bo im prędszem i gruntowniejszem wyzdrowienie — dzięki użyciu wszelkich zmierzających ku temu środków, — tem krócej wydatki na chorego ciążą Kasie, tem większy zasób zostaje w jej ręku dla reszty.

W myśl tego hasła, które w szczęśliwie dobranem gronie lekarskiem znalazło znakomite fachowe poparcie — zerwano przede wszystkim z metodą oglą-

dania się na cenę leków. U zaczątków Kasy dyktowała to wprowadzie oszczędność, lecz mijało się to zasadniczo z celem Kasy. Dziś nie daje się choremu nigdy najtańszych środków leczniczych, jak się to zdarzało tak często w zamierzonych czasach przed rokiem 1896, lecz tylko — najsukuteczniejsze. Odczuwając coraz dotkliwiej niedogodności najmowanych lokali dla chorych, zmuszonych gnieść się i męczyć w ciemnych, dusznych i ciasnych poczekalniach, uniemożliwiających prawidłową ordynację — nabyliśmy realność przy ul. Mikołajskiej,

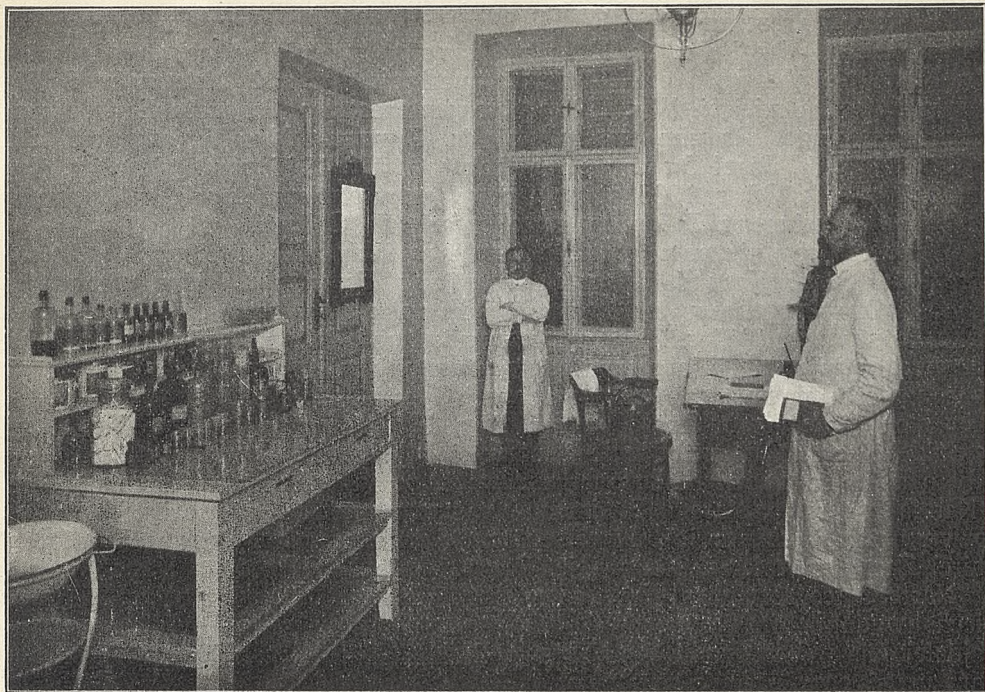

Ambulatoryum dla chorób nosa, uszu i gardła.

następnie zaś, po jej pozbyciu, obecnie przez Kasę zajmowaną przy ul. Duna-jewskiego. Tu dopiero dało się przeprowadzić w całym znaczeniu poprawne i odpowiadające celowi rozmieszczenie lokalności Kasy. Urządzenie tychże, ściśle podług wskazówek lekarskich, nic już nie pozostawia do życzenia, odpowiadając wszelkim potrzebom i wygodzie chorych tak w widnych, powietrznych, należycie wentylowanych poczekalniach na parterze i I-szem piętrze, jak w podobnie urządzonych ambulatoryach i biurach. Wszystko to wyposażono w warunki natychmiastowej i gruntownej dezynfekcji. Same wielkich rozmiarów różnorodne i kosztowne aparaty, w które z biegiem czasu stopniowo zaopatruje się Kasa, podręczne środki, instrumenta do badań, jak i chirurgiczne, — stanowią już dzisiaj w majątku Kasy rubrykę kilkudziesięciu tysięcy. Aby chorzy nie czekali godzinami i zasięgać mogli porady u źródeł najkompetentniejszych, powiększono stale grono lekarzy. Z czterech w pierwszych latach istnienia Kasy, jest ich dzisiaj 17. Przytem 8 godzinom ordynacyjnym w 1890 odpowiada dziś godz. 31 — nie licząc specjalistów (w chorobach nerwowych, dentyście). Udzielają oni chorym porady u siebie, po za Kasą. W niedziele, święta, oraz zawsze w nagłych wypadkach, chorym wolno się zwracać do jakiegokolwiek lekarza w mieście, na koszt Kasy. Koszta, poniesione przez nią skutkiem tego, nie zwiększają się zbyt, korzysta zaś w tych wypadkach wiele zdrowie i wygoda chorego. Nie cofa się Kasa również przed ponoszeniem znacznych nieraz wydatków na szpital, albowiem i tu zupełne wyrwanie chorego z warunków, wśród których zachorzał, przyspiesza jego powrót do zdrowia.

Na wskazanie lekarza wysyła Kasa chorych na wieś lub do miejscowości

kąpielowych, udzielając im w takich razach wsparcia o połowę zwiększonego. Kąpiele wannowe, parowe, siarczane, węglowodorowe, hydroapaty, Zanderowskie leczenie gorącym powietrzem, masaż, elektryzacja, gimnastyka lecznicza, badania z użyciem promieni Roentgena i Roentgenizacja, wszystko wciągnęliśmy z czasem w zakres środków stojących do dyspozycji chorych w wypadkach wskazań lekarskich. Nasi chorzy, nie licząc uzdrowisk w kraju położonych: Zakopanego, Krynicy, Rabki, Szczawnicy, Rymanowa, Iwonicza — leczyli i le-

Ambulatoryum dla chorób wenerycznych i skórnych.

czą się w Gries, Meranie, Karlsbadzie, Francensbadzie, Marienbadzie, Piszczanach, Trenczynie, Abbazyi etc.

By na to wszystko znaleźć środki, trzeba sobie było porządnie suszyć głowę nad ich wynalezieniem najpierw, a następnie — co jeszcze ważniejsza: zrealizowaniem. Dostarczyć ich nam nikt nie spieszył — egzekwował zaś u nas świadczenia niejeden z energią, dochodzącą aż do szorstkości, choć do nich często nie miał nawet prawa, będąc najzwyczajnym symulantem.

Rozumiejąc, że pierwszym warunkiem zdrowego funkcjonowania Kasy jest skrupulatne wciągnięcie w ubezpieczenie wszystkich obowiązanych do niego bez wyjątku, zabraliśmy się do tego dzieła energicznie. Pomyślnem również było nader korzystne nabycie doskonale się do potrzeb Kasy nadającej a obecnie zajmowanej realności, oraz dokupienie na niezabudowanych jej tyłach kawałka gruntu i zbudowanie, dzięki korzystnej pożyczce w lwowskim Zakładzie ubezpieczenia od wypadków wielkiej trzypiętrowej oficyny, wynajętej również na lat 10 kontraktowo „Drukarni ludowej“. Przedsięwzięcie to wieńczy szereg finansowych sukcesów Kasy. Powiększyło ono pokaźnie jej majątek bez uszczerbku świadczeń członkom, a tylko dzięki pomyślnym okolicznościom.

Równoległe do tych zabiegów natury czysto pieniężnej, nie spuszczając ani na chwilę z oczu szerszych instytucji zadań, zarząd Kasy śledził baczenie wszystko, co się odnosiło do tej dziedziny działalności ludzkiej. Obsyłał pilnie delegatami swymi wszelkie odnośne Zjazdy. Także na pierwszym planie jej bieżących zagadnień figurowała zawsze od szeregu lat już zaprzętająca uwagę uczonych sprawa walki z gruźlicą, tą plagą strasliwą jednostek i ogółu.

Z zabiegami w tym kierunku utrzymywała Kasa krakowska najżywszy kontakt, gorąco popierając na lwowskim Zjeździe Związku Kas chorych wniosek wzniesienia w okolicy Lwowa barakowego sanatorium dla gruźliczych. Wystąpiła też z wnioskami, aby dążyć do zbudowania takiego baraku pod Krakowem, oraz aby na ten cel uchwalono doraźne wstawienie w budżet odpowiedniej kwoty.

Wszelka praca ludzka łączy się ściśle z osobami jej wykonawców, a w pierwszym rzędzie powołanych wolą ogółu na swe przodownicze stanowisko prezesów. Wymieniamy ich tak, jak po sobie następowali z biegiem lat.

Pierwszym prezesem Kasy był p. Józef Friedlein, ówczesny wiceprezydent miasta — drugim p. dr. Henryk Szarski, obecnie I. wiceprezydent miasta. Następnie obowiązki prezesa pełnił zmarły już dzisiaj Aleksander Sulikowski, radca miejski. W r. 1896 wybrano prezesem p. Tadeusza Epsteinę, radcę miejskiego. Po nim nastąpił p. dr. Zygmunt Marek, adwokat, zaś w r. 1904 p. dr. Józef Drobner, adwokat, a w r. 1906 ponownie p. dr. Zygmunt Marek. Od r. 1908 piastuje urząd prezesa nieprzerwanie p. Zygmunt Żuławski, sekretarz Związków zawodowych dla Galicyi.

W końcu, aby nie pomijać także smutnego faktu, zaznaczyć musimy śmierć dyrektora naszej Kasy ś. p. Łukasiewicza Franciszka, która uszczupliła grono funkcyjaryuszów już poza obrębem roku sprawozdawczego, a mianowicie 13 stycznia 1914 r. Zmarły, pracownik instytucji od pierwszego dnia jej istnienia — miał poza sobą najdłuższy z wszystkich szereg lat służby. Ciężka choroba serca złamała człowieka uczciwego i pracowitego, którego żywot pozostawia po sobie jak najlepszą pamięć. W r. 1889 otwarto pierwsze biuro Kasy w Sukiennicach. Całe urządzenie składało się z jednego stołu i dwóch krzeseł — cały personal z dwóch funkcyjaryuszów: ś. p. Łukasiewicza, jako kierownika, i Karola Motyla, starego Sybiraka, jako woźnego. Łukasiewicz był wzorowym urzędnikiem, do instytucji serdecznie przywiązanym. Pozostawił wdowę, której Zarząd wymierzył dożywocie. Pogrzeb odbył się kosztem Kasy.

Następujące zestawienie cyfr, wyrażających rozwój Kasy w ubiegłym 25-leciu, niech uwydatni przewodnią myśl działalności Zarządu, którą były zawsze jak najdalej idące świadczenia dla chorych. Paralela między r. 1890 a 1913 stawia nam przed oczy następujące cyfry:

Przeciętej liczbie członków 6000 w r. 1890 odpowiada w r. 1913 niecałych 19.000 — znaczy: potroiła się. Mimo odszczepienia się od Kasy całego szeregu pomniejszych (o czem mówiliśmy już), dochody z kwoty 59.000 podniosły się na prawie 442.000, co, przy potrojeniu się liczby członków, przedstawia wzrost dochodów blisko ośmiokrotny. Zasiłki dla chorych wynosiły w 1890 r. 21.000 — w 1913 162.000, około ośmiu razy więcej. Koszta lekarstw z niecałych 9.000 wzrosły na przeszło 56.000 (przeszło 6-krotnie), — szpitalne z 5000 na przeszło 23.000 (blisko 5-krotnie), — koszta lekarzy i ambulatoryjów z 5 na 80.000 (16-krotnie) — wszystko to przy tylko trzykrotnym wzroście członków. Liczba leczonych w ambulatoriach wzrosła z 6.000 rocznie na blisko 22.000 — oddanych do szpitala z 251 w 1890 na 1.073 w 1913. — Ogół opłat w całym 25-leciu wyniósł 4,457,639 kor. — świadczeń dla chorych 4,577,362 kor. czyli o 100.000 więcej niż opłaty członków i pracodawców. Szczegółowo zaś: na zasiłki 1,750,166 kor., na lekarstwa 730,339 kor., na leczenie w szpitalach 318,983 kor., na pogrzeby 90,171 kor., na pomoc lekarską 749,084, na administrację 758,438 kor. — fundusz rezerwowy zaś w kwocie kor. 4.575 w r. 1889 — a 36.262 w 1895 (ostatnim przed objęciem Zarządu Kasy przez robotników) osiągnął obecnie kwotę 284,320, pomimo stałej i górującej tendencji Kasy, aby na pierwszym planie jej działalności stały zawsze świadczenia członkom.

Wymowa cyfr jest argumentem niezbitym. Z nich członkowie osądzą, czy takimi, jak podnosiliśmy kilkakrotnie, były cele naszej gospodarki, i w jakim osiągnęliśmy je stopniu. O wynik tego sądu jesteśmy spokojni.

Następujące trzy tablice dają dokładny obraz rozwoju Kasy we wszystkich działach przychodów i rozchodów rok po roku, oraz za całe 25-lecie.

Przychody i rozchody kasowe od założenia, t. j. od 15 lipca 1889 po koniec roku 1913.

Rok	Przychody kasowe						Rozchody kasowe						Razem	Fundusz zapasowy					
	Oplaty			Grzywny i wstępne	Dochód z realności	Inne przychody	Razem	Koszta											
	członków	pracodawców	inne					Zasłki dla chorych i położnic	Lecznictwo i środki	szpitalne i przywozu chorych					kontrola chorych	pogrzebów	administracyjnych		
										lekarzy i ambulatorium	lekarstwa i środki	lekarzy i ambulatorium						kontrola chorych	pogrzebów
K o s z t a																			
1889	17.688	8.672	159	646	27.165	11.044	3.877	1.360	1.829	155	516	2.882	508	419	22.590	4.575			
1890	39.430	19.410	491	477	59.808	21.392	8.981	5.130	4.820	521	1.584	8.865	809	427	52.529	11.854			
1891	48.308	23.994	725	1.673	74.700	24.440	10.382	6.119	4.138	541	1.260	12.439	882	6.566	66.767	19.788			
1892	49.016	24.377	2.000	1.970	77.363	28.480	13.806	5.414	6.007	1.319	1.900	12.785	590	1.752	72.053	25.098			
1893	58.277	28.945	2.627	3.237	93.086	31.862	16.388	7.840	11.081	1.647	2.200	13.330	471	2.881	87.700	30.484			
1894	60.356	29.797	2.800	3.632	96.585	33.773	17.715	8.358	11.293	900	2.134	15.275	60	6.536	96.044	31.025			
1895	64.707	31.962	2.627	4.940	106.855	35.892	22.384	9.248	11.779	908	2.567	17.874	582	384	101.618	36.262			
1896	73.126	36.154	1.928	3.652	151.181	47.699	24.716	9.019	14.122	1.292	2.200	17.192	2.517	9.772	128.529	58.914			
1897	78.303	38.733	2.695	795	124.195	43.091	28.316	8.809	15.755	1.875	2.384	20.417	196	1.589	122.432	60.677			
1898	83.696	41.415	3.101	478	131.472	38.072	22.135	11.470	17.593	2.109	2.031	21.107	18.389	18.389	132.906	59.243			
1899	81.983	40.398	3.261	2.782	131.384	40.901	25.786	11.648	19.733	3.317	2.604	23.058	947	4.938	131.985	58.642			
1900	100.746	51.510	3.667	6.535	163.777	45.774	25.063	11.318	22.596	4.007	3.380	28.728	947	13.440	155.253	67.166			
1901	95.236	51.419	4.216	2.889	160.680	56.153	29.244	11.255	22.801	3.956	3.492	29.595	120	1.793	158.409	69.437			
1902	97.123	49.514	4.400	5.946	158.302	54.755	29.821	10.125	21.451	4.662	2.860	30.619	4	3.935	158.232	69.507			
1903	101.119	52.723	3.700	6.376	165.620	60.708	29.602	12.615	22.288	2.981	3.418	29.323	231	6.885	167.820	67.307			
1904	120.586	60.787	3.253	1.453	205.233	75.370	35.732	13.416	24.903	3.670	3.528	33.628	231	10.964	200.842	71.698			
1905	124.059	63.845	2.259	1.335	197.955	77.104	35.441	15.177	27.157	4.371	4.033	34.459	1.850	6.131	203.873	65.780			
1906	133.757	68.887	3.321	2.892	229.528	82.738	33.485	15.859	27.583	4.461	3.604	35.339	1.850	7.859	212.878	82.430			
1907	138.712	70.682	2.815	5.318	236.558	83.820	38.643	15.945	32.130	5.542	4.156	40.911	990	6.110	228.187	90.801			
1908	154.319	78.863	4.056	4.769	257.143	86.312	34.195	17.256	35.216	4.836	4.530	39.529	2.995	5.316	230.185	117.759			
1909	177.549	90.271	7.120	7.967	288.470	108.095	35.666	15.949	40.111	5.594	4.716	43.823	2.926	5.254	262.134	144.094			
1910	230.869	117.234	10.520	12.222	377.708	135.771	44.510	24.025	52.307	8.531	6.636	51.074	4.851	6.346	334.051	187.751			
1911	272.251	138.995	10.319	10.619	440.225	166.137	51.544	23.807	64.199	9.777	7.858	57.200	5.451	5.186	391.151	236.817			
1912	286.561	145.150	13.935	10.848	464.785	199.457	56.506	24.303	72.983	8.821	8.696	64.758	2.284	6.424	444.232	257.372			
1913	267.685	138.440	12.918	12.262	441.903	162.326	56.401	23.518	72.091	7.825	7.884	74.228	2.994	7.687	414.954	284.320			
Razem	2,955.462	1,502.177	108.913	75.138	4,861.681	1,751.166	730.339	318.983	655.466	93.618	90.171	758.438	32.198	146.983	4,577.362	284.320			

Ruch członków i stosunek procentowy poszczególnych pozycji przychodów i rozchodów w 1889—1913 r.

Rok	Ilość członków			Stosunek procentowy do ogólnej sumy przychodów																				
	zameldowanych	wymeldowanych	przeciętna w ciągu roku	Opłaty członków			Opłaty pracodaw.			Wstępne i grzywny			Zaległości odpisane			Inne przychody			Odsetki % i dochód z realności			Razem		
				0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
1889	*	*	4.933	5.448	5.729	6.192	65.0	32.0	2.3	0.7	0.2	100	40.6	7.0	14.3	5.0	2.0	1.9	10.6	1.6	17.0	100	17.0	100
1890	*	*	5.253	6.059	5.174	6.044	66.0	32.4	0.9	0.5	0.2	100	35.8	8.9	15.0	8.5	2.6	1.4	14.9	0.7	12.2	100	12.2	100
1891	*	*	4.610	5.437	3.716	4.447	64.7	32.1	0.9	1.9	0.4	100	32.7	6.3	14.0	8.2	1.7	1.2	17.0	8.9	10.0	100	10.0	100
1892	*	*	5.408	6.564	4.614	5.659	63.3	31.0	2.6	2.0	0.7	100	36.9	9.5	17.9	7.0	2.5	0.7	16.5	2.3	6.7	100	6.7	100
1893	*	*	5.423	6.899	4.791	5.820	62.6	31.0	2.8	3.0	0.6	100	34.2	13.7	17.7	8.4	2.3	0.6	14.3	3.0	5.8	100	5.8	100
1894	*	*	5.949	7.036	6.189	7.309	62.5	30.9	2.9	3.2	0.5	100	35.0	12.6	18.3	8.6	2.2	0.5	16.0	6.8	0.5	100	0.5	100
1895	15.894	15.640	7.000	8.267	6.263	7.563	60.5	30.0	2.5	4.7	1.0	100	33.5	11.8	20.9	9.0	2.4	0.5	16.7	0.3	4.9	100	4.9	100
1896	20.859	20.301	7.332	9.483	6.650	8.121	48.3	24.0	1.2	25.1	0.4	100	31.5	10.1	16.3	5.9	1.4	1.6	11.3	7.4	1.4	100	1.4	100
1897	20.326	19.948	7.704	9.388	6.829	8.499	63.0	31.3	2.2	1.6	1.2	100	34.6	14.1	23.0	7.1	2.0	0.1	16.4	1.3	1.4	100	1.4	100
1898	25.501	26.069	7.116	1.889	6.043	7.931	63.7	31.5	2.4	1.3	0.5	100	29.6	15.0	16.8	8.0	1.5	1.7	16.2	13.9	1.4	101	1.4	101
1899	25.847	26.020	7.372	9.429	6.253	7.758	62.0	31.0	2.5	2.2	0.3	100	31.4	17.6	19.6	8.8	1.9	1.7	17.4	3.7	1.4	100.4	1.4	100.4
1900	21.495	20.543	7.356	9.398	7.005	8.710	61.5	31.5	2.2	2.2	1.3	100	28.0	16.2	15.3	7.0	2.0	0.6	17.5	8.2	5.2	100	5.2	100
1901	20.887	20.242	7.723	9.632	7.295	9.355	59.2	32.0	2.7	2.2	2.4	100	34.8	16.5	18.2	7.0	2.0	0.7	18.5	1.1	1.4	100	1.4	100
1902	19.354	18.587	7.941	10.028	8.054	10.122	61.3	32.0	3.0	2.3	1.1	100	34.7	16.5	18.9	6.4	1.8	1.8	18.0	2.4	1.4	100	1.4	100
1903	26.659	27.033	9.156	11.316	7.518	9.748	61.0	32.0	2.2	2.6	1.2	100	37.1	15.6	18.0	7.6	2.0	1.8	18.0	4.1	1.4	101.4	1.4	101.4
1904	29.765	27.403	9.181	12.594	9.293	12.110	58.8	29.6	1.6	8.3	0.7	100	36.8	13.7	17.4	6.5	1.7	1.6	16.4	4.5	0.8	100	0.8	100
1905	29.959	32.243	8.685	11.399	7.455	9.826	62.7	32.2	1.1	2.6	0.7	100	39.0	16.0	18.0	7.6	2.0	0.8	15.0	2.2	0.7	103	0.7	103
1906	37.990	38.184	8.547	11.109	7.038	9.632	58.3	30.9	1.5	8.2	1.2	100	36.2	14.1	14.7	7.0	1.6	0.8	15.0	2.2	0.6	100	0.6	100
1907	47.627	47.225	8.012	12.695	7.477	12.557	58.6	29.9	1.2	7.0	2.2	100	35.4	16.1	16.3	6.7	1.8	0.4	15.4	1.8	0.4	100	0.4	100
1908	43.004	42.821	8.668	11.320	7.633	10.217	60.0	30.7	1.5	5.1	1.9	100	33.6	15.6	13.3	6.7	1.8	1.2	15.4	1.8	1.8	100	1.8	100
1909	46.958	46.814	9.039	11.776	7.556	10.361	61.5	31.3	2.4	1.4	1.9	100	37.5	15.8	12.3	5.5	1.7	1.0	15.2	1.7	1.5	100	1.5	100
1910	69.801	65.494	11.062	14.348	11.043	14.668	61.1	31.4	2.8	1.7	1.8	100	36.0	16.1	11.8	6.3	1.8	1.3	13.5	1.7	1.5	100	1.5	100
1911	88.270	87.033	13.670	17.581	12.386	15.905	61.9	31.0	2.6	1.2	1.8	100	38.1	16.8	11.7	5.4	1.7	1.2	12.9	1.1	1.1	100	1.1	100
1912	110.129	109.351	15.281	19.122	12.907	16.683	61.7	31.2	3.0	1.5	1.8	100	43.0	17.6	12.1	5.2	1.8	0.5	14.0	1.4	4.4	100	4.4	100
1913	121.296	121.519	14.882	18.980	12.668	16.660	60.6	31.3	3.0	2.1	2.4	100	36.8	18.1	12.7	5.3	1.8	0.7	16.8	1.7	6.1	100	6.1	100

*) Dat brak.

Ruch chorych, ilość lekarzy kasowych i godzin ordynacyjnych w latach od 1889 do 1913.

Rok	Wypadków zachorowań			Odwiedzano w domu obto- znie chorych	Pielęgowano w szpitalu na koszt Kasy, względnie przyznano zasiłek						Ilość zmatrych członków			Ilość dziennej						Ilość roczna udzielonych po- rad lekarskich			
	zgłoszono do leczenia	odesłano do szpitala	z tego leczone w ambula- torjum Kasy		w wypadkach zachorowań co do		za dni choroby co do		w przypadkach poignu		mężczyzn	kobiet	razem	lekarzy		godzin ordynacyjnych		mężczyzn	kobiet		razem		
					mężczyzn	kobiet	razem	mężczyzn	kobiet	razem				specjalistów	ambulatornych Kasy	w domu i spe- cjalistów	razem						
1889	1.936	84	1.852	202	1.386	84	1.470	1.851	85	1.936	12.376	901	13.277	8	224	17	1	18	3	3	5	3	356
1890	6.560	251	6.309	1.020	1.820	203	2.023	2.322	261	2.583	24.124	2.187	26.311	21	510	47	4	51	3	3	2	8	14.768
1891	6.112	396	5.716	1.167	1.400	116	1.516	1.699	130	1.829	26.040	2.567	28.607	22	503	41	3	44	3	3	2	2	13.744
1892	8.005	398	7.607	1.360	1.455	149	1.604	1.715	185	1.900	27.496	3.473	30.969	21	557	32	10	62	3	3	2	10	17.022
1893	9.347	392	8.955	1.413	1.394	436	1.830	1.924	276	2.200	31.379	4.272	35.651	20	455	63	5	68	4	4	2	11	19.953
1894	9.855	368	9.487	1.492	1.449	174	1.623	1.736	206	1.942	33.943	3.201	37.144	24	671	65	3	68	4	4	2	11	22.026
1895	11.000	373	10.627	1.612	1.871	256	2.127	2.068	286	2.354	33.916	5.500	39.416	37	933	75	5	80	4	4	2	12	24.755
1896	12.583	382	12.201	1.590	2.264	298	2.561	2.534	336	2.870	44.156	7.267	51.423	35	919	54	8	62	6	6	2	14	26.740
1897	14.916	440	14.476	1.515	2.313	374	2.687	2.809	449	3.258	39.865	7.711	47.576	60	1.499	62	8	70	6	6	2	3	29.096
1898	14.090	483	13.617	1.808	2.179	438	2.617	2.527	517	3.044	37.630	8.273	43.203	62	1.611	59	7	66	6	6	3	9	28.489
1899	14.560	570	13.990	2.393	2.745	484	3.229	3.152	579	3.636	42.424	8.163	50.587	87	2.199	74	6	80	6	6	4	10	30.488
1900	14.462	502	13.960	2.628	2.613	480	3.093	2.921	584	3.505	44.624	9.987	54.611	108	2.715	88	17	105	7	7	4	11	36.703
1901	14.477	578	13.899	2.406	2.703	656	3.359	3.118	792	3.910	47.418	11.031	58.449	103	2.570	78	16	94	7	7	4	11	38.925
1902	15.655	633	15.022	2.579	2.469	627	3.096	2.887	657	3.544	44.848	11.144	55.992	99	2.524	71	7	78	7	7	4	11	40.047
1903	18.263	700	17.563	2.682	2.758	719	3.477	3.218	832	4.050	48.187	15.835	64.022	100	2.567	91	8	99	8	8	4	12	42.257
1904	17.197	729	16.468	2.906	3.155	920	4.075	3.798	1.090	4.888	57.908	19.797	77.705	109	2.810	88	16	104	8	8	4	12	44.505
1905	16.322	803	15.519	2.018	3.121	915	4.036	3.798	1.143	4.941	60.597	21.593	82.190	127	3.198	104	16	120	8	8	4	12	46.926
1906	16.161	853	15.508	2.292	3.159	847	4.006	3.762	1.258	5.020	65.168	23.177	88.345	117	3.072	87	16	103	8	8	4	12	47.261
1907	16.215	764	15.451	2.599	3.326	1.156	4.482	3.901	1.357	5.258	61.340	23.476	84.816	129	3.419	103	14	117	8	8	4	12	47.261
1908	16.144	896	15.248	1.760	3.087	721	3.808	3.939	994	4.933	65.027	17.473	82.500	120	3.024	104	12	116	8	8	5	13	28.367
1909	15.667	775	14.892	1.471	2.943	663	3.606	4.053	994	5.047	67.834	18.561	86.395	131	3.271	95	18	113	8	8	6	14	28.474
1910	19.358	1132	18.226	1.759	4.417	977	5.394	5.738	1.156	6.894	107.046	20.432	123.425	169	4.053	121	15	136	11	11	7	18	34.426
1911	22.185	1074	21.111	1.970	5.205	1.213	6.418	6.559	1.542	8.101	112.144	22.015	129.499	182	4.660	156	18	174	11	11	7	18	39.738
1912	23.514	1121	22.393	1.750	5.508	1.444	6.952	7.033	1.892	8.925	120.432	24.256	155.125	218	5.617	171	24	195	11	11	6	17	41.179
1913	22.387	1073	21.314	1.698	4.659	1.048	5.707	5.918	1.455	7.373	101.168	26.306	127.474	192	5.054	161	20	181	11	11	6	17	38.539

Przechodząc do szczegółowego przeglądu przychodów i rozchodów za rok administracyjny 1913, zamknięty — podnieść należy z zadowoleniem, jak i poprzedni (1912) — nadwyżką, zaznaczyć musimy, iż jest on w tymże stopniu następstwem naszych usilnie bacznych kalkulacji co do spodziewanych przychodów i wydatków, jak i mniej więcej normalnego biegu zdarzeń w dziedzinie zdrowotności miejscowej i przemysłu.

W dochodach zamykamy rok sprawozdawczy ogólną sumą K 441.903·61 — w rozchodach K 414.954·91 — różnica więc, wykazująca nadwyżkę K 26.948·70 o też kwotę podwyższa stan funduszu rezerwowego, który wynosi obecnie K 284.320·86.

Słaba poprawa fatalnej sytuacji politycznej odbiła się cokolwiek i w naszych obrotach. Dzięki niej to nadwyżka roku sprawozdawczego przewyższyła nadwyżkę z roku poprzedniego.

Przychody:

Z porównania materiału cyfrowego w poniżej zamieszczonej tabelce zauważyć można następujące zmiany w przychodach:

Przedmiot	Wyniki cyfrowe				Różnica				Stosunek procentowy do ogólnej sumy przychodów	
	1913		1912		+		-		1913	1912
	K	h	K	h	K	h	K	h		
Oplaty członków	267685	25	286561	16	.	.	18875	91	60·6	61·7
„ pracodawców	138440	02	145150	15	.	.	6710	13	31·3	31·2
Wstępne i grzywny	12918	18	13935	52	.	.	1017	34	3·0	3·0
Zaległe opłaty odpisane	2595	14	3665	97	.	.	1070	83	0·6	0·8
Inne przychody	9613	41	7182	50	2430	91	.	.	2·1	1·5
Odsetki % i dochód z domu	10597	61	8290	61	2307	—	.	.	2·4	1·8
Zysk na kursie papierów publ.	54	—	.	.	54	—
Razem	441903	61	464785	91	4791	91	27674	21	100	100

Ogół przychodów zatem, mniejszy niż w r. 1912, przy rozdziale na poszczególne pozycje wykazuje tylko w trzech ostatnich, a to w zbiorowej pozycji „inne“ oraz w odsetkach od lokacji, w dochodzie z domu i zysku na kursie papierów wartościowych przyrost, natomiast: opłaty członków — pracodawców — wstępne i grzywny oraz zaległe opłaty odpisane obniżyły się znacznie.

Rozchody:

Jakim przemianom uległy kategorie wydatków, wykaże następujące porównawcze zestawienie za ostatnie dwa lata.

Przedmiot	Wyniki cyfrowe				Różnica				Stosunek procentowy do ogólnej sumy przychodów	
	1913		1912		+		-		1913	1912
	K	h	K	h	K	h	K	h		
Zasiłki pieniężne	162326	08	199456	64	.	.	37130	56	36·8	43·0
Lekarze i kontrola	79915	99	81804	14	.	.	1888	15	18·1	17·6
Lekarstwa	56401	39	56505	69	.	.	104	30	12·7	12·1
Koszta szpitalne	23518	12	24303	21	.	.	785	09	5·3	5·2
Koszta pogrzebowe	7884	—	8696	—	.	.	812	—	1·8	1·8
Związek Kas chorych	2994	30	2283	85	710	45	.	.	0·7	0·5
Administracja	74227	65	64757	93	9469	72	.	.	16·8	14·0
Inne wydatki	4778	54	4406	63	371	91	.	.	1·1	1·0
Straty	2908	84	2017	15	891	69	.	.	0·6	0·4
Zyski	26948	70	20554	67	6394	03	.	.	6·1	4·4
Razem	441903	61	464785	91	17837	80	40720	10	100	100

Suma wydatków, jak z tego zestawienia widać, w porównaniu z r. 1912 nieznacznie spadła, a spadek tej rubryki w 1913 jest większy od nagłego i niesłychanego wzrostu jej w r. 1912, tak że wydatki, wracając niejako na poziom lat poprzednich, odzyskały wysokość normalną — objaw nader pocieszający, tembardziej gdy ogólna kwota świadczeń dla chorych K 330.445·58, wyższa od opłat członków (K 267.685·25) o K 62.760·33, utrzymuje na pierwszym planie obsługę nawiedzonych chorobą ubezpieczonych, co jest właśnie zasadniczym celem Kasy i główną troską Zarządu.

Blizsze rozpatrzenie poszczególnych pozycji wydatków wykazuje, iż spadły w roku 1913, w porównaniu z poprzednim, zasiłki pieniężne dla chorych, o K 37.130·56 niższe niż w r. 1912. Objaw to jednak całkiem naturalny, jeżeli się zważy, iż ogólna depresja ekonomiczna i znaczny zastój w przemyśle, wpływając na stosunki zarobkowe robotnika, natychmiast odbija się i na skali ubezpieczeniowej.

Zmniejszony ruch chorych: 7565 wypadków choroby (w 1912 o 1386 więcej) a 132.528 dni zasiłkowych (na 160.742 w 1912) — miał w następstwie zmniejszenie się wydatków na lekarzy, kontrolę, lekarstwa i koszty szpitalne, a także i na koszty pogrzebowe, co wszystko złożyło się razem na przytoczony spadek rozchodów w roku sprawozdawczym i na zamknięcie go większą nadwyżką.

Szczegółowo wydatki w pozycjach zbiorowych rozpadają się na: płace lekarzy stałych i ubezpieczenie tychże w zakładzie pensyjnym 42.964·90 — specjaliści i pomoc doraźna 1.830·69 — dorożki dla lekarzy 6.843·96 — akuszerki 1.620 — koszty kontroli 7.825·37 — utrzymanie ambulatoryów 18.831·07, razem 79.915·99 — mniej o 1.888·15 niż w 1912 roku.

Z lekarstw, które kosztowały Kasę, unikającą, ze względu na dobro chorych, oszczędzania w tym dziale wydatków, tylko o K 104·30 mniej niż w roku poprzednim — wydano na: apteki 33.410·98 — zwrot za leki członkom 1.109·39 — bańki, pijawki etc. 2.286·83 — wino i rum 44·40 — kąpiele siarczane i zwykłe 4.701·70 — wody mineralne 2.073·86 — dentyści 4.844·40 — opatrunki chirurgiczne itp. 5.515·24 — przyrządy ortoped. i opaski brzuszne i przepukl. 6.65·53 — artykuły optyczne 1.187·90 — mleko 222 — retaksacya recept 339·16, razem 56.401·39.

Zwiększenie kosztów administracyjnych ma swoje uzasadnienie w tem, że w roku ubiegłym przeprowadzono regulację płac funkcjonaryuszów i podwyższono czynsz za rozszerzony lokal, zajmowany przez Kasę.

Płace urzędników stałych wyniosły w r. sprawozdawczym 1913 K 45.576·20, sił pomocniczych K 2.770·80 — dodatek drożyzniany K 11.012·55 — obsługa biurowa K 1.845 — prowizya od inkasa K 2.255·06 — opłata Kasy chorych i ubezpieczenia od wypadków 299·16 — opłata za funkcjonaryuszów Kasy do zakładu pensyjnego 3.510 — podatek osobisto-dochodowy 348·54 — czynsz z lokalu na biuro Kasy, światło i opał K 3.783·37 — druki, oprawa, materiały pisemne i opłaty pocztowe K 2.320·93 — inne wydatki K 506·04 — ogółem K 74.227·65, o K 9.469·72 więcej niż roku poprzedniego.

Wyszczególniliśmy te cyfry, aby dać jasny obraz finansowego stanu naszej Kasy, jak je podaje zamknięcie rachunków za rok sprawozdawczy.

Ruch członków.

W 1913 przeciętna liczba członków w wysokości 18.980 (mężczyzn 14.882, kobiet 4.098) była mniejszą niż w r. 1912 o 142 członków.

Początek roku sprawozdawczego odpowiadał cyfrze 16.683 czł. (męż. 12.907, kob. 3.776), koniec 16.660 czł. (12.668 męż. i 3.992 kob.). Najniższy stan ogólny, w lutym, z cyfrą 15.999, przeciwstawia się najwyższemu we wrześniu z ogólną liczbą 20.902 ubezpieczonych. Ubezpieczonych zawodów było 105 — wyrobnicy z najwyższą liczbą 2.657 (męż. 2.488, kob. 169) — po nich handlowcy 2.296 (1.438 m., 858 kob.), urzędnicy 1.221, służący 1.047 — z więk-

szych grup poniżej 500: adwokaci i mundanci, blacharze, ceglarze, drukarze, fryzjerzy, kelnerzy, introligatorzy, kuśnierze, piekarze, szewcy, tutkarze, tramwajarze, woźni i woźnice — — najniższa liczba — siodlarzy: 2. Dobrowolnie ubezpieczonych liczyła Kasa 58.

Pracodawcy ubezpieczających było w 1913 r. 4.060, o 35 mniej niż w r. 1912. Przeciętna dopłata pracodawcy wynosiła K 7.29, przeciętna opłata członka K 14.10, jeden pracodawca uiszczal przeciętnie od siebie 34.09, od ubezpieczonych 65.97 — przy przeciętnych zarobkach dziennych koron 2, t. j. takich, jak w poprzednim roku.

Statystyka chorych.

Od zupełnej ścisłości tej statystyki, pomimo usilnych starań, jesteśmy jeszcze dalecy — ale to tylko jeśli traktować statystykę jako materiał do snucia wniosków teoretycznych. W kasowej praktyce, nadające się do rachunkowego ujęcia szczegóły ruchu chorych, którymi zastąpimy poniżej ten dział, przedstawiają rzecz prosta zupełną pewność. I tak:

Chorych zgłosiło się w roku ubiegłym 22.387 (1912 r. 23.514).

Z liczby tej odesłano do szpitala na leczenie 1.073, za których zapłacono 21.758 K 36 h za 15.873 dni choroby. Jeden chory, leczony w szpitalu, przebywał przeciętnie 14 dni kosztem 20 K 27 h.

W ambulatoriach Kasy leczono 21.314 chorych.

Leczonym udzielono porad lekarskich 38.539, wód mineralnych 3.626 butelek, koniaku, rumu i wina 104 butelek, mleka 976 litrów, kąpieli 9.220, waniów 37, okularów 508, pasów przepuklinowych 246, hegarów 89, inhalatorów 158.

Niezdolnymi do pracy uznano i zasiłków udzielono 5.707 (mężczyzn 4.659, kobiet 1.048), za 132.528 dni choroby.

Wypadków choroby, powodujących niezdolność do pracy, było 7.373 (mężczyzn 5.918, kobiet 1.455).

Obłożnie chorych, których lekarze musieli w domu odwiedzać, było 1.698.

Lekarz naczelny przedstawił Zarządowi wyniki badań wszystkich chorych, którzy starali się o wyjazd na kurację klimatyczną lub kąpielową. Z wielkiej liczby zgłoszonych zbadał on wszystkich w kierunku niezdolności do pracy i uznał niezdolnymi do pracy 240 (mężczyzn 127, kobiet 113), którzy pobrali 9.911 K 94 h. Do naczelnego lekarza należy badanie chorych, którzy mają mieć przyznaną hydroterapię, kurację Röntgena, zęby sztuczne, wody mineralne. Do niego wreszcie należy badanie osób, które mu lekarze przedstawili jako wypadki wątpliwe.

Jeden wypadek zachorowania kosztował przeciętnie 43 K 62 h. Jeden chory i do pracy niezdolny kosztował przeciętnie 55 K 94 h. Jeden wypadek choroby i niezdolności do pracy trwał przeciętnie 22 dni (w 1912 roku 23 dni).

Obecnie zamieszczamy tabelę, wykazującą rozpoznane przez lekarzy u zgłoszonych do leczenia członków rodzaje i ilość chorób. Statystyka ta obejmuje wszystkie wypadki zachorowań w ciągu roku, bez względu na zdolność lub niezdolność do pracy zawodowej.

Tablicę statystyczną z przeglądem leczonych w Kasie chorób uważamy za zbyt ważny materiał dla oceny zdrowotności w łonie klasy robotniczej, aby ją opuszczać. Zestawieniu jej, na gruncie raportów miesięcznych, poświęcamy największe staranie. Ponieważ nazwa choroby i cyfra zaszytych jej wypadków daje obraz wystarczająco jasny i zrozumiały każdemu, kto się tym ważnym i pouczającym przedmiotem zainteresuje, nie rozprowadzamy więc pozycyi statystyki w tekście, aby uniknąć powtarzania się, polecając gorąco członkom przejrzeć tabeli, z której nawet profan, byle poważnie myślący, potrafi na swój użytek wyciągnąć ciekawe dla wielu orientacyj wnioski.

Nazwy chorób		Ilość wypadków	Nazwy chorób		Ilość wypadków
I. Rozwojowe:	Zaburzenia w regularności	23	VII. Oczne:	Cierpienia powiek	229
	Zaburzenia w ciąży i porożu	30		Zapalenie spojówki egipskie	74
	Uwład starczy	46		Cierpienia spojówki inne	523
	Wszelkie inne, (płaska stopa i t. d.)	27		Cierpienia rogówki, łuszcza	144
				Cierpienia tęczówki i naczyńniówki	43
II. Zakaźne:	Ospa	1	Cierpienia soczewki	34	
	Płonica	2	Cierpienia siatkówki	12	
	Odra	3	Zboczenia w czynnościach (krótkowzroczność i t. d.)	400	
	Róża	46	VIII. Uszne:	Cierpienia przewodu słuchowego zewnętrznego	170
	Zapalenie tkanki podskórnej, czyrak, wąglik	655		Cierpienia jamy bębnekowej	294
	Zapalenie ropne szpiku kostnego	2		Cierpienia błędnika	21
	Zakażenie z ran	—	IX. Narządów oddechania:	Cierpienia nosa	408
	Stężenie karku	—		Cierpienia krtani	407
	Błonica, krup	1		Nieżyt oskrzeli ostry	1653
	Krzusiec	5		Nieżyt oskrzeli przewlekły	663
	Zapalenie płuc	169		Zapalenie opłucnej, wysięk	313
	Gruźlica, zolży, nacieki szczytów płuc	1652		Krwotok płucny	39
	Dur brzuszny	32		Rozedma płuc	126
	Dur plamisty	—	X. Narządu krążenia:	Zapalenie osierdzia	71
	Cholera	—		Zapalenie i wady zastawek sercowych	323
Czerwonka	26	Cierpienia tętnic		58	
Zimnica	135	Cierpienia żył, krwawnice		97	
Wodowstręt	2	Cierpienia gruczołów i naczyń chłonnych		72	
Influenza	667	XI. Narządów trawienia:	Cierpienia zębów i dziąseł	305	
III. Wewnętrzne:	Rzerzączka		997	Cierpienia błony śluzowej ust	12
	Wrzód miękki i dymienica		148	Cierpienia migdałków	125
	Kiła		217	Cierpienia gardła i przełyku	573
IV. Nowotwory:	Nowotwory dobrotliwe (wole, tłuszczaki, brodawki, nagniotki i t. p.)		159	Nieżyt żołądka ostry	393
	Nowotwory złośliwe		21	Nieżyt żołądka przewlekły	211
V. Choroby krwi i przemiany materji:	Blednica i niedokrewność	577	Wrzód żołądka	21	
	Białaczka	15	Nieżyt jelit ostry	486	
	Gnilec	—	Nieżyt jelit przewlekły	97	
	Zatrucie wyskokiem	20	XI. Narządów trawienia:	Zaparcie jelit nawykowe	32
	Cukrówka, moczówka	8		Zwężenie jelit	1
	Dna, zapalenie stawów	108		Opadnięcie jelita odchodowego	2
	Gościec ostry	24		Przetoka jelita odchodowego	1
Gościec przewlekły, postrzał, bóle mięśniowe	1747	Zapalenie otrzewny i kiszki ślepej		65	
Krzywica i zmięczenie kości	—	Przepuklina wolna		45	
		Przepuklina uwięznięta		7	
VI. Układu nerwowego ośrodkowego i obwodowego:	Zapalenie opon mózgowych nągminne	—	Zanik wątroby, obrzmienie	25	
	Zapalenie opon mózgowych wtórorzędne	—	Żółtaczką	26	
	Wodogłowie	—	Kolka i kamyki żółciowe	34	
	Udar	13	XII. Narządów moczowo-płciowych:	Zapalenie nerek ostre	190
	Zapalenie rdzenia pacierzowego i uwład	13		Zapalenie nerek przewlekłe	196
	Padaczka	18		Cierpienia pęcherza	32
	Hysterya, hypochondrya i neurastenja	392		Kamica	19
	Płasawica	5		Zapalenie żołądki i gruczołu krokowego, nasieniotoek	76
Nerwice, bóle głowy	415	Zwężenie cewki moczowej		18	
Zboczenia umysłowe	14	Owodnia jąder		2	
		Zapalenie jąder i przyjadrza		174	

Nazwy chorób		Ilość wypadków	Nazwy chorób		Ilość wypadków
XIII. Skórne:	Zapalenie skóry ostre	135	XV. obrażenia, uszkodzenia:	Stłuczenia, przerwania i zmiążdżenia	811
	Półpasiec, pokrzywka	60		Rany cięte, kłóte, szarpane . . .	583
	Łuszczyca	131		Wstrząśnienie mózgu	1
	Świerzbica	67		Wstrząśnienie rdzenia pacierzowego	—
	Wyprysk	420		Złamanie kości	64
	Wilk, liszaj żrący	39		Zwichnienia	137
	Owrodzenie skóry przewlekłe . .	178		Ciała obce	81
	Wrzód podudzia żyłakowy	123		Oparzenia, otarcia i odparzenia .	277
	Świerzb i inne pasożyty zwierzęce	571		Odmrożenia i przeczosy	113
	Parczy i inne pasożyty roślinne . .	276		XVI. Rozpoznania niepewne	138
	Wszelkie inne: (łupież, wypadania włosów i t. d.)	445		XVII. Trucizny	3
XIV. Narządów ruchu:	Zapalenie okostnej, zastrzał, zanogica	168	XVIII. Samobójstwa	7	
	Martwica i próchnienie kości . . .	4	XIX. Porody prawidłowe	146	
	Zrost stawu	2			Porody przedwczesne
	Zniekształcenia, skrzywienia . . .	23			

Z powyższej tabeli jaskrawo występuje przerażająca cyfra chorób zakaźnych, między nimi specjalnie zapalenie tkanek podskórnych, gruźlica, influenza i zapalenie płuc, dalej choroby krwi i przemiany materij, w tem głównie u robotników tak często występujący reumatyzm, a u robotnic blednica, następnie choroby narządów oddechowych i trawienia. Podnieść również musimy niezwykle wysoką cyfrę chorób ocznych. Ze względu na ochronę robotniczą, ważną jest cyfra, wykazująca stłuczenia i zranienia przez wypadki.

Obok tego prowadzi jeszcze Kasa statystykę na urzędownie przepisanych formularzach. Statystyka ta odnosi się wyłącznie do wypadków zachorowań, połączonych z niezdolnością do pracy zawodowej.

Ze względu na olbrzymi materiał cyfrowy, odnoszący się do zawodu, roku urodzenia, nazwy i czasu trwania choroby, podamy go ogólnie wedle grup chorobowych.

Wypadków takich było ogółem 7.565, (w porównaniu z 1912 r. mniej o 1.386), a mianowicie mężczyzn 5.918, kobiet 1.647. Z liczby tej przypada na choroby rozwojowe 30, choroby zaraźliwe 1.951, choroby weneryczne 122, nowotwory 3, choroby krwi 381, choroby układu nerwowego 216, choroby oczne 132, choroby uszne 55, choroby narządu oddychania 1.010, choroby narządu krążenia 191, choroby narządu trawienia 850, choroby narządów moczowo-płciowych 256, choroby skórne 502, choroby narządów ruchu 437, obrażenia i uszkodzenia 1156, rozpoznania niepewne 43, otrucia 16, samobójstw 9, porody prawidłowe 192, porodów przedwczesnych 13.

Wypadki te pociągnęły za sobą pobieranie zasiłków przez 132.528 dni (w 1912 roku 160.742 dni).

Najwyższą cyfrę tak co do ilości wypadków, jak i wypłaconych dni zasiłków, wykazują choroby zakaźne, z pośród których odznacza się gruźlica, która wykazuje 839 wypadków, 27.353 dni zasiłków i 79 śmierci. Gruźlica grasuje prawie we wszystkich zawodach, a najbardziej występuje w zawodzie tutekarskim, gdzie wykazuje 174 wypadków, 4526 dni zasiłków i 3 śmierci, następnie u wyrobników 120 wypadków, 4329 dni i 23 śmierci, u murarzy 75 wypadków, 1921 i 7 śmierci i t. d.

Niemniej poważną cyfrę wykazują obrażenia i uszkodzenia, a mianowicie 1156 wypadków, 16413 dni choroby i 10 śmierci, z czego na same potłuczenia i zranienia przypada 907 wypadków, 11416 dni choroby i 6 śmierci.

Największego kontyngentu chorych dostarczyli wyrobnicy, u których było

1980 wypadków zachorowania, a które pociągnęły za sobą 33048 dni niezdolności do pracy. Następnie idą murarze (750 wypadków, 13989 dni), handlowcy (474 wypadków, 6594 dni), tutekarki, stolarze, szewcy i t. d.

Statystyka śmiertelności.

W roku sprawozdawczym zmarło 181 członków, a mianowicie 161 mężczyzn i 20 kobiet (w 1912 roku 195 (mężczyzn 171, kobiet 24), — zmniejszyła się więc o 14 członków (mężczyzn 10, kobiet 4).

Największa śmiertelność między mężczyznami panowała między 40 a 50 rokiem życia (41), najmniejsza między 30 a 40 (29), między kobietami największa między 20 a 30 rokiem życia (7), najmniejsza między 40 a 50 rokiem życia (2).

Najstarszy zmarły mężczyzna liczył lat 73, najstarsza kobieta 71. Najmłodszy ze zmarłych miał lat 15.

Największa ilość wypadków śmierci przypada na choroby zakaźne, a mianowicie: 101 (mężczyzn 89, kobiet 12), z czego na samą gruźlicę przypada 80 wypadków śmierci (mężczyzn 69, kobiet 11). Wogóle zmarło: na uwiąd starczy 4, absces uda 1, anaemia 1 (kobieta), udar mózgowy 3, zapalenie rdzenia pacierzowego 1, zapalenie krtani 3, nieżyt oskrzelowy 6, zapalenie opłucnej 1, rozedma płuc 2, wada serca 21 (2 kobiety), nowotwory żołądka 7 (1 kobieta), nieżyt jelit 2 (1 kobieta), zapalenie ślepej kiszki 2, choroby wątroby 1 (kobieta), zapalenie nerek 5, rak macicy 1, z powodu potłuczenia i okaleczenia 9, zatrucia 2. Samobójstw było 9 (2 kobiety).

Na punkcie śmiertelności góruje gruźlica i wynosi 80 proc. wszystkich zmarłych. Jest to jaskrawy dowód bardzo opłakanych stosunków higienicznych i materyalnych między klasą robotniczą.

Ciekawem jest, że potłuczenia i poranienia, których było niezmiernie dużo, bo 1156 wypadków, sprowadziły tylko 9 wypadków śmierci, z czego wynika, że wprawdzie nieszczęśliwe wypadki przy pracy zdarzają się u nas bardzo często, jednak, na szczęście, rzadko z wynikiem śmiertelnym.

Sprawozdanie Wydziału nadzorczego.

Wydział nadzorczy pod przewodnictwem p. Bernarda Grossa, odbył 6 posiedzeń, na których kontrolowano szczegółowo rachunki i księgowanie, przy czem przeprowadzano zawsze szkontrum Kasy, z których jedno było niespodziewane. Oprócz tego uczęszczali członkowie Wydziału nadzorczego na posiedzenia Zarządu Kasy.

Nadzór nad finansową stroną działalności ułatwiali nam znacznie urzędnicy przez wyczerpujące wyjaśnienia w każdym kierunku. Przez dokładne badanie ksiąg i rachunków i przeprowadzanie szkontrum Kasy mogliśmy się przekonać o rzetelności i prawdziwości prowadzenia tychże.

Informowaliśmy się także niejednokrotnie o stanie i postępie pracy biurowej i przekonaliśmy się, że rozległa i różnorodna manipulacja kasowa jest prowadzoną sumiennie i należyście.

Na podstawie zatem poczynionych przez nas w roku ubiegłym spostrzeżeń i dokonanych badań poczytujemy sobie za obowiązek wyrazić ustępującemu Zarządowi za jego działalność szczerze uznanie i wnosimy, aby przedłożone sprawozdanie o zamknięciu rachunkowym za rok 1913 przyjąć do zatwierdzającej wiadomości oraz udzielić Zarządowi Kasy absolutorium z czynności za rok ubiegły.

Sprawozdanie z czynności Sądu polubownego.

Sąd polubowny odbył pod przewodnictwem p. Dra Artura Lustgartena 10 posiedzeń, na których rozpatrywano ogółem 99 skarg, wytoczonych przez członków Kasy. Poniżej zamieszczamy statystykę tej czynności:

Ilość skarg, wniesionych do Sądu polubownego z tytułu pretensyi do świadczeń								
które podniesione zostały		które załatwione zostały						Z końcem roku niezła- twione
z powodu całkowitego	z powodu częściowego	wskutek cofnięcia skargi	wskutek zaspokojenia skarżącego	ugodą	rozstrzygnięciem sądu polubownego mianowicie przez			
odmówienia żądaniu o wsparcie					odmówienie skardze	całkowite	częściowe	
1	2	3	4	5				
67	27	1	3	6	35	31	23*)	1

*) Trzy skargi w r. 1912.

Wykaz majątku z dniem

L. poz.	STAN CZYNNY	K	h
1	Gotówka z dniem 31 grudnia 1913	17767	82
2	Papiery wartościowe według kursu z dnia 31 grudnia 1913, a mianowicie: a) 600 K w 3 losach 3% austr. Zakładu kredyt. ziem- skiego S. 3102 Nr. 29, S. 2233 Nr. 40 i S. 2321 Nr. 100, po kursie 291 K 873.— b) 1 kupon do wygrania od wyciągniętego losu austr. Zakładu kred. ziemskiego S. 2249 Nr. 88 wartości 20.—	893	—
3	Odsetki bieżące od tychże	—	—
4	Pożyczki hipoteczne	—	—
5	Nieruchomości w wartości ceny kupna wraz z wydatkiem na bu- dowę oficyny po odpisaniu 1/2% za zużycie	343398	46
6	Wkładki oszczędności a) pocztowa Kasa oszczędności z procentem bieżącym b) Kasa oszczędności w Krakowie c) inne wkładki	10000	—
7	Wartość inwentarza po odpisaniu 15% za zużycie	7367	07
8	Zaległe opłaty kasowe (po odpisaniu nieściągalnych) za r. 1913	50553	49
9	Różne należności (zaliczki urzędników)	7145	—
	Razem	437124	84

Kuczyński Franciszek
wiceprezes.

Żułowski Zygmunt
prezes.

Englich Jan
dyrektor.

31 grudnia 1913 r.

L. poz.	STAN BIERNY	K	h
1	Zaciągnięte pożyczki (zaliczki)	—	—
	a) członków Kasy	2039	60
	b) lekarzy	80	—
2	Nieuiszczone c) aptek	6145	20
	d) szpitali	2633	50
	e) różne inne { koszty prawne —.— wkładka do fund. związk. 2994·30	2994	30
3	Długi na nieruchomościach	138911	38
4	Różne inne długi	—	—
5	Teraźniejszy fundusz rezerwowy	284320	86
	Razem	437124	84

Kraków, 30 marca 1914.

Sprawdzono i zgodnie z księgami znaleziono.

WYDZIAŁ NADZORCZY:

Gross Bernard
przewodniczący.

Kołacz Wojciech. *Kubanek Franciszek.* *Meresiński Władysław.*
Nowicki Józef. *Podmokły Jan.* *Statter Feliks.* *Szostak Karol.*
Dr Zelt Stanisław.

